

Ärendenummer: 25/000483

**Återrapportering för budgetår 2024 angående bistånd
rörande minhantering m.m.**

I enlighet med mejlkorrespondens från enheten för internationellt utvecklingssamarbete UD IU daterat 27 januari 2025, redovisar Sida härmed en sammanställning och redovisning av bistånd för föregående år för minhantering (landminor, klusterammunition och andra explosiva lämningar), insatser för bekämpning av illegal handel med små och lätta vapen samt implementering av vapenhandelsfördraget (ATT).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Jakob Granit på föredragning av metod- och ämnesföreträdare Christoffer Burnett-Cargill i närvaro av avdelningschef Annika Otterstedt.


Jakob Granit

Christoffer Burnett-Cargill

Ärendenummer: 25/000483

Återrapportering för budgetår 2024 avseende bistånd rörande minhantering, insatser för att bekämpa illegal handel med små och lätta vapen samt implementering av vapenhandelsfördraget

1. Sammanfattning

Utmaningar som biståndet rörande minhantering m.m. hanterar idag

- Landminor, klusterammunition och andra explosiva lämningar, både under och efter väpnade konflikter, utgör en direkt livsfara för människor i konfliktområden. Det är också ett avgörande hinder för återuppbyggnad av livsnödvändiga samhällsfunktioner och fredsbyggande i postkonflikt-situationer, liksom för socioekonomisk och hållbar utveckling. Det driver även på migration och motverkar flyktingåtervändande, på grund av kontaminerade hem och bostadsområden.
- Varje timme dör 24 människor runtom i världen till följd av våld orsakat av små och lätta vapen (SALW), vilket är den ledande orsaken till våldsamt död globalt, både i konflikt och icke-konflikt miljöer. Dess spridning påverkar rättsstaten negativt, hindrar konfliktförebyggande och fredsbyggande initiativ, möjliggör kriminell verksamhet, inklusive terrorism, leder till brott mot mänskliga rättigheter och könsrelaterat våld, samt driver på migration och hämmar utveckling.

Sidas stöd år 2024

- Stödet för minhantering år 2024 uppgick till 41,8 miljoner kronor , jämfört med 124 miljoner kronor för år 2023. Stödet för bekämpning av illegal handel med SALW samt implementering av vapenhandelsfördraget (ATT) år 2024 var 4,8 miljoner kronor, jämfört med 15,6 miljoner kronor för år 2023. Detta innebär en kraftig minskning av biståndet inom båda dessa områden jämfört med förra året, och är de lägsta nivåerna sedan de började mätas 2008 respektive 2013.

- De lägre nivåerna beror på neddragningen av anslagen till den tidigare och nuvarande globala strategin för fredsinsatser, att relaterat stöd inte uttrycks som specifika mål i flera relevanta regionala eller bilaterala strategier, samt att en del bilaterala strategier (exempelvis Sydsudan) och insatser i olika länder (Afghanistan, Kenya) har avslutats. Ukraina är det land som får mest stöd inom minhantering, men en ojämn utbetalningsplan i en insats har markant påverkat det totala utfallet för 2024. Stödet kan därmed öka något för 2025, även beroende av nya insatser i Ukraina.

Sidas portfölj med exempel på partners, verksamhet och resultat

- Inom minhantering (inklusive landminor, klusterammunition och andra explosiva lämningar) stödde Sida under året 2024 ett 10-tal partners, både från bilaterala strategier och från globala strategier inklusive humanitärt bistånd. I Ukraina utgick stöd till Danish Refugee Council (DRC), Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) och 'Partnership Fund for A Resilient Ukraine' (FPRU), med fokus på minröjning, stöd till offer och nationella myndigheter, samt utbildning för att hantera risker med minor och explosiva lämningar. I Irak har liknande stöd fortsatt med United Nations Mine Action Service (UNMAS) under 2024, liksom i Colombia och Myanmar. På den globala arenan har 'Geneva International Center for Humanitarian Demining' (GICHD) och Geneva Call fått stöd för forskning, informationsinsatser, stöd till länder och myndigheter att följa konventioner och genomföra handlingsplaner, samt upprätthålla internationella minhanterings-standarden. Inom det humanitära biståndet får MSB stöd för sekundering av personal samt International Committee of the Red Cross (ICRC) för deras 'weapon contamination programme'.
- Exempel på resultat inkluderar att 58 466 m² kontaminerad mark har röjts i Ukraina. Minröjningsinsatser av 1,44 km² har genomförts i jordbruksland, infrastruktur och bostadsområden i Irak. Ungefär 45 000 människor sammanlagt i Colombia, Irak, Myanmar och Ukraina har fått utbildning i riskhantering. 25 metalldetektorer, 5 fordon och kontorsutrustning har överlämnat till Mine Action Center i Ukraina.
- Stöd för bekämpning av illegal handel med SALW samt implementering av ATT, gick till ett antal globala partners som Women's International League for Peace and Freedom (WILPF), Saferworld, Parliamentarians for Global Action (PGA) och UNICEF. På global nivå bedriver dessa organisationer policyarbete, analys och påverkansarbete. Samtidigt får nationella myndigheter och institutioner kapacitetsstöd för att dels bemöta den illegala spridningen av vapen, dels för att implementera åtaganden under ATT. År 2024 var det 10 år sedan ATT trädde ikraft. Då uppmärksammades lärdomar och erfarenheter liksom vägen framåt. Även

om ATT innebar ett normativt genombrott, finns det mer att göra kring framför allt öppenheten och rapporteringen av vapenhandeln. Ett intressant och nytt stöd till Polismyndigheten i Sverige har inletts för att stödja SALW arbetet i Ukraina. Däremot har arbetet i Sydsudan upphört då strategin avslutats.

- Exempel på resultat inkluderar en lång rad av studier, workshops, uttalanden och kampanjer inom ramen för internationella konventioner, avtal, program och kommittéer. Fokus har bland annat legat på mänskliga rättigheter, liksom vapens påverkan på jämställdhets- och miljöfrågor, samt även nya teknologier. Malawi och Colombia har ratificerat ATT-avtalet, inte minst efter aktivt arbete av medlemmar inom PGA. I Sydsudan har konkret insamling av vapen genomförts, samt återintegrering i samhället av tidigare stridande.

2. Innehållsförteckning

1. Sammanfattning.....	1
2. Innehållsförteckning	4
3. Uppdraget	5
4. Avgränsningar, uttolkning av uppdraget	5
4.1 Metod.....	5
4.2 Avgränsningar	5
5. Minhantering och klusterammunition	6
5.1 Övergripande strategisk styrning	8
5.2 Utfall 2024 och jämförelse med tidigare år	9
5.3 Exempel på insatser inom minhantering	11
6. Små och lätta vapen samt vapenhandelsfördraget (ATT).....	14
6.1 Övergripande strategisk styrning	15
6.2 Utfall 2024 och jämförelse med tidigare år	15
6.3 Exempel på insatser inom SALW samt vapenhandelsfördraget	17
7. Slutsatser.....	18
8. Bilaga – Beskrivning av insatser	20

3. Uppdraget

I enlighet med uppdrag från UD-IU daterad 27 januari 2025 ombeds Sida komma in med en sammanställning och redovisning för budgetår 2024 avseende bistånd för minhantering (landminor, klusterammunition och andra explosiva lämningar), insatser för bekämpning av illegal handel med små och lätta vapen (SALW) samt implementering av vapenhandelsfördraget (ATT). Redovisningen ska vara Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) tillhanda senaste den 15 mars 2025.

4. Avgränsningar, uttolkning av uppdraget

4.1 Metod

Denna rapport bygger vidare på föregående årsrapportering för minhantering, SALW och ATT. Samma metod har använts även i år, där Sida inledningsvis har sökt efter relaterade insatser i statistiksystemet baserat på sökord som ofta använts inom sektorn, med syfte att identifiera insatser.

Efter en inledande gallring av statistikunderlaget, kontaktades enheter på Sida i Stockholm och på utlandsmyndigheter (UM) för att verifiera relevansen av insatserna, inklusive Enheten för migration och fred, Enheten för demokrati och mänskliga rättigheter, Enheten för Ukraina, Enheten för Afghanistan, Enheten för MENA/Irak, Enheten för Östra Afrika och Afrikas Horn, UM Colombia, UM Myanmar, UM Etiopien samt UM Kenya.

En förfrågan gick därefter till ansvariga för berörda insatser, att inkomma med information om resultat och utbetalda volymer för insatser som relaterar till minhantering, SALW och ATT. I de flesta fall kontaktades även samarbetspartners, utifrån ett standardmail som användes.

Rapporten har sedan sammanställts utifrån dessa resultat och finansiella underlag, där tabeller och diagram har tagits fram manuellt, och kompletterats med analyser om utvecklingen i världen inom dessa sektorer.

4.2 Avgränsningar

En sökning efter relevanta insatser i insatshanteringssystemet baserat på sökord är ett trubbigt och tidskrävande verktyg. Det kräver gallring och analys av statistikunderlag, samt både verifiera relevanta insatser och kontrollera tidigare års insatser som eventuellt inte kommit med i underlaget. Om Sidas handläggare dessutom inte aktivt nämnt dessa ord i beskrivningen av insatsen, finns en risk att informationen inte fångas upp. Denna risk bedöms dock som mycket liten, utan Sida utgår från att alla relevanta insatser är inkluderade i åiterrapporteringen.

Den information som inkommer från partners är en inledande och separat rapportering än den avtalsreglerade rapporteringen som för verksamhetsåret 2024

inkommer senare under 2025. Detta gör att partnerorganisationer har delat uppskattade belopp som använts för ändamålet, eftersom slutliga finansiella rapporter inte finns tillgängliga än. Vad gäller omvärldsanalyserna är senast tillgänglig information mestadels från 2023 eller tidigare år. Globala rapporter för utvecklingen 2024 kommer inte förrän senare under 2025.

Ett vanligt sätt att stödja biståndsaktörer inom dessa områden, är genom icke-öronmärkt stöd till multilaterala fonder, eller kärnstöd till organisationer. Det kan därför vara svårt att med precision kvantifiera hur mycket av Sidas medel som används. Implementerande organisationer får därmed uppskatta en ungefärlig siffra över det finansiella stödet från Sida till den aktuella tematiken, baserat på deras totala kostnader i relation till Sidas bidrag.

Det är även svårt att uppskatta finansiella belopp för stöd till minoffer, exempelvis genom sjukvård, ekonomiskt stöd och stöd till sociala skyddsnet. Detta gäller även vid förlust av inkomster, försörjningsmöjligheter och risk för hunger genom minskad livsmedelstrygghet.

Slutligen bör det betonas att det finansiella beloppet som inkluderas per insats i återrapporteringen, mestadels är baserat på de utbetalda beloppen från Sida under 2024. I undantagsfall har samarbetspartner kunnat fastställa det verkliga utfallet under föregående år. Viktigt här är att vara konsekvent i rapporteringen per partner, så att inte medel räknas dubbelt i den globala inrapporteringen till konventionerna.

5. Minhantering och klusterammunition

Landminor, klusterammunition och andra explosiva lämningar, både under och efter väpnade konflikter, utgör en direkt livsfara för människor i konfliktområden. Det är också ett avgörande hinder för återuppbyggnad och fredsbyggande i postkonfliktsituationer, liksom för socioekonomisk och hållbar utveckling.¹ Det begränsar möjligheter att återuppbygga infrastruktur, etablera livsnödvändiga samhällstjänster som sjukhus och skolor, är negativt för miljön, samt försvårar försörjningsmöjligheter och livsmedelsproduktion inom jordbrukssektorn. Det driver även på migration och motverkar flyktingåtervändande, på grund av kontaminerade hem och bostadsområden.²

Minst 58 länder och andra områden i världen är kontaminerade av landminor. I Afghanistan, Kambodja, Irak och Ukraina anses kontamineringen som värst och per definition 'massiv'. Under 2023 har minst 5 757 människor skadats av landminor och explosiva lämningar från krig, varav 1 983 med dödlig utgång.

¹ 'How landmines hinder development', UNDP:s hemsida, Olaf Juergensen, April 2019

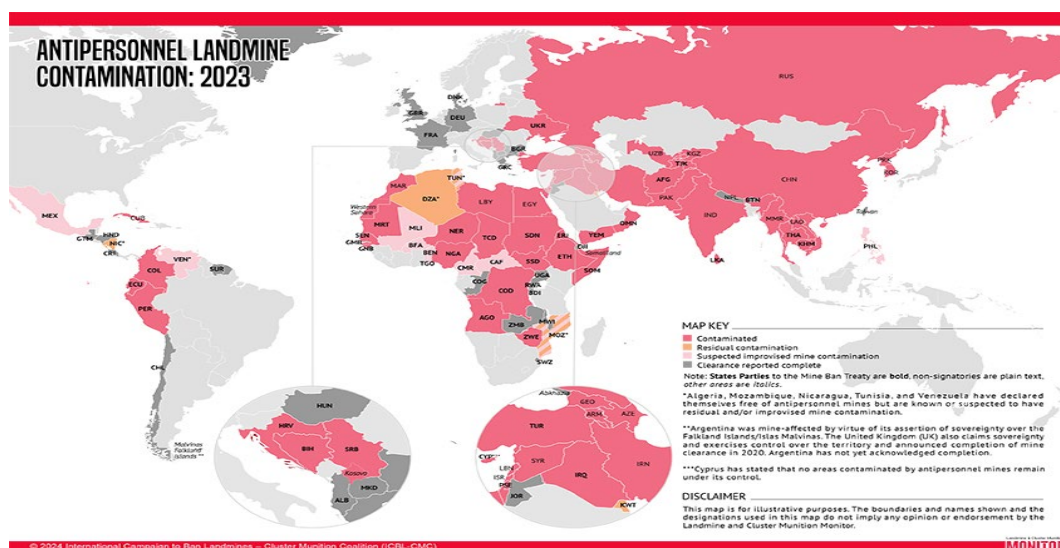
² 'Migration, risk and returning home', UNDP:s hemsida, Olaf Juergensen, April 2018

Civila offer utgör 84 procent, varav 37 procent är barn. Högst antal rapporterade offer för 2023 är i Myanmar, följt av Syrien, Afghanistan och Ukraina.³

Globalt sett röjdes 237,23 km² av minerad mark under 2023, vilket motsvarar en 26 procent ökning jämfört med 2022. Det är framför allt i Kambodja som den största ökningen av minröjning har skett, närmare 50 procent ökning, samt även i Kroatien. Ytterligare nio länder har röjt mer än 1 km², medan framstegen har varit försumbara i många länder under 2023. Globalt sett förstördes 192 563 anti-personella minor under 2023, där flesta antal förstörda minor var i Zimbabwe, följt av Turkiet och Sri Lanka.⁴

164 länder i världen har skrivit under *Konventionen om förbud mot antipersonella minor* (Ottawa-konventionen), medan 33 länder inte har anslutit sig. Av de 58 länderna som är kontaminerade, är 36 av dessa undertecknare av konventionen. Enbart Oman av dessa 36 länder anses vara på väg att uppfylla åtagandet att röja minor i landet (1 februari 2025). Även Ecuador kan eventuellt klara att möta sin tidsfrist i slutet av 2025, även om det anses mindre troligt. Ryssland använder anti-personella minor i stor omfattning som del av den fullskaliga invasionen i Ukraina. Det finns även uppgifter om att Ukraina har använt anti-personella landminor i försvaret av landet.⁵

Under 2023 var det globala stödet för minhantering totalt 1,03 miljarder USD. USA, Tyskland och EU är de tre största givarna och Ukraina var den största mottagaren. Däremot såg 8 av de 10 största mottagarländerna en minskning av bistånd, mest signifikativt för Afghanistan och Yemen. Medan vissa länder har fått substantiellt stöd, så har andra kämpat med att få finansiering, vilket påverkar deras möjligheter att möta sina internationella åtaganden.⁶



³ Landmine Monitor 2024, page 2-3, Internal Campaign to Ban Landmines (ICBL)

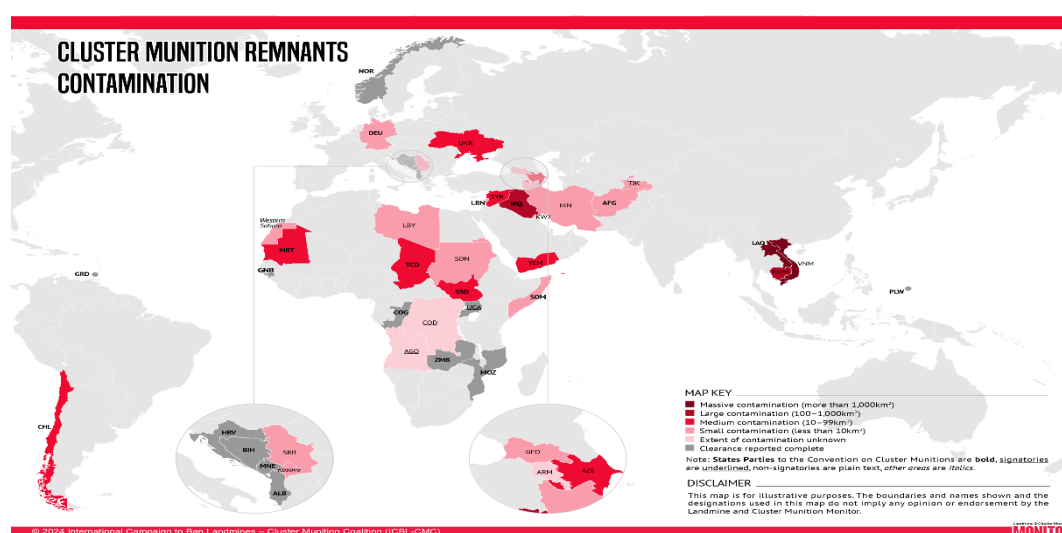
⁴ Landmine Monitor 2024, page 3, Internal Campaign to Ban Landmines (ICBL)

⁵ Clearing the Mines 2024, page 1-2, Mine Action Review

⁶ Landmine Monitor 2024, page 4-5, Internal Campaign to Ban Landmines (ICBL)

Konventionen om Klusterammunition har 112 signatärer. Klusterammunition har använts i Ukraina av både ryska och ukrainska styrkor, medans ny användning även rapporterades i Myanmar och Syrien. Ukraina hade det högsta antalet offer för andra året i rad, med över 1 000 relaterade offer. Globalt sett dödades 219 personer av klusterammunition under 2023, vilket är en signifikativ minskning jämfört med tidigare år. De reella dödstalen är dock troligen betydligt högre, då många offer inte rapporteras in. Civila stod för 93 procent av offren, där barn uppgick till nästan hälften.⁷

Totalt är 28 länder och andra områden kontaminerade av klusterammunition, inklusive 10 konventionsländer. Bosnien och Herzegovina fullgjorde sin röjning i augusti 2023, och blev det nionde konventionslandet att möta sina åtaganden enligt konventionen. Under 2023 rapporterades in att 83,91 km² av kontaminerad mark röjdes, vilket ledde till att 73 348 klusterammunitionslämningar förstördes. Det är en minskning från tidigare året.⁸



5.1 Övergripande strategisk styrning

I *Strategin för hållbar fred 2017-2022* (förlängd i omgångar fram till 31 mars 2024), fanns ett specifikt strategimål rörande minhantering.⁹ Även i *Strategin för fred, säkerhet och stabilisering 2024-2028*, som antogs av regeringen i maj 2024, omnämns insatser för minröjning inom ramen för att verka konfliktförebyggande och för stabilisering i bräckliga och konfliktdrabbade områden, samt för stärkta förutsättningar för återvändande.¹⁰ Anslagen för dessa globala fredsstrategier har dock minskat kraftigt de senaste åren.

⁷ Cluster Munition Monitor 2024, page 1-3, Cluster Munition Coalition (CMC)

⁸ Cluster Munition Monitor 2024, page 1-3, Cluster Munition Coalition (CMC)

⁹ Strategi Hållbar Fred 2017-2022, sid 1, regeringsbeslut UD2017/13669/KH

¹⁰ Strategi för fred, säkerhet och stabilisering 2024-2028, sid 2, regeringsbeslut UD2024/07651

För bilaterala strategier är det framför allt inom *Strategin för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina (2023– 2027)* där verksamhet under målområdet Säkerhet och stabilisering ska bidra till att hantera minor och explosiva lämningar.¹¹ I andra bilaterala strategier omnämns minhantering oftast inom stöd med en bredare ansats, såsom t.ex. i Irak och Myanmar inom ramen för fredliga och inkluderande samhällen, där stöd till minröjningsinsatser förblir relevant. Stöd ges även genom de globala strategierna för humanitärt bistånd (2021-2025) och för arbetet med de mänskliga fri- och rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer (2024-2028).

Stöd till minhantering inkluderar riskutbildning (explosive ordinance risk education/EORE), stöd till offer, röjning av minor och andra explosiva lämningar efter krig, påverkansarbete, kapacitetsstöd till nationella institutioner, samt sekundering av experter inom minhantering.

De senaste åren har flera partnerorganisationer arbetat strategiskt och intensivt med hur miljö- och klimatfrågor kan integreras med minröjning, där viktiga policydokument har tagits fram, olika analyser av klimateffekternas påverkan, samt riktlinjer för miljöledning och klimatfrågor vid minröjningsarbetet.

Även genderfrågor lyfts särskilt fram strategiskt, både hur kvinnor och flickor drabbats, samt vilken viktig roll de spelar i minhanteringsarbetet. Detta sker bland annat inom ramen för agendan för kvinnor, fred och säkerhet (1325), och även inom påverkansinsatser för kvinnors rättigheter och deltagande.

5.2 Utfall 2024 och jämförelse med tidigare år

För 2024 uppgick biståndet för minhantering som finansieras av Sida till 41,8 miljoner kronor. Det innebär en kraftig minskning jämfört med tidigare åren, och är den lägsta finansieringen från Sida inom området under de senaste 16 åren. Föregående året 2023 uppgick biståndet inom minhantering till 124,0 miljoner kronor, och den genomsnittliga finansieringen ligger på kring 90 miljoner kronor per år sedan 2012.

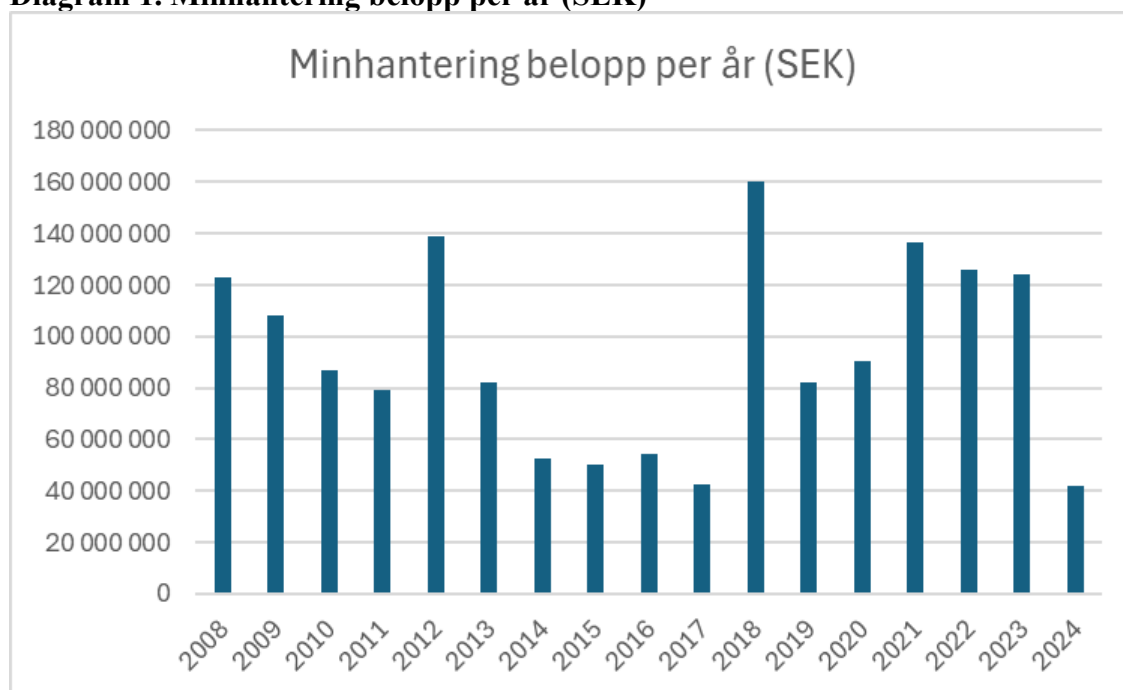
Det finns två förklaringar till den minskade finansieringen. Den lägre budgeten för den globala strategin för hållbar fred, innebar att stödet till Danish Refugee Council/Mine Action Group (DRC/MAG) har avslutats, vilket under 2023 uppgick till närmare 30 miljoner kronor samt 4,2 miljoner kronor från Irak strategin. Den andra förklaringen är utbetalningsplanen för stödet till DRC i Ukraina, där 62 miljoner kronor betalades ut 2023 och enbart 3 miljoner kronor betalades ut 2024 (planerat utfall för 2024 är 37,5 miljoner kronor). Stödet för

¹¹ Strategi för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina 2023-2027, sid 11, 17 juli 2023

minhantering har avslutats i Afghanistan, men ökat något i Colombia och Myanmar. Från det globala stödet i övrigt, kan rapporteras att stödet ökade med 1 mkr för Geneva International Center for Humanitarian Demining (GICHD), men minskade något för Geneva Call. För de humanitära programmen, allokerade International Committee for Red Cross (ICRC) ett liknande belopp som föregående år, medan stödet till Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap/United Nations Office for Project Services (MSB/UNOPS) inom detta område minskade en del.

Av det totala stödet till minhantering för 2024, kom 62 procent från bilaterala strategier, vilket är jämförbart med 63 procent för 2023. Detta bekräftar därmed uppgången för andelen stöd från bilaterala strategier, jämfört med globala strategier. Sidas totala finansiering av minhantering under perioden 2012-2024 uppgår till 1 180,2 miljoner kronor. Utvecklingen över tid redovisas i Diagram 1 nedan och en lista med aktuella insatser under 2024 i Tabell 1.

Diagram 1. Minhantering belopp per år (SEK)¹²



¹² Tidigare år motsvarade stödet 124 017 385 SEK för 2023, 126 035 000 SEK för 2022, 136 795 000 SEK för 2021, 90 180 000 SEK för 2020, 82 290 000 SEK för 2019, 160 425 000 SEK för 2018, 42 327 957 SEK för 2017, 54 345 000 SEK för 2016, 49 990 000 SEK för 2015, 52 505 000 SEK för 2014, 82 000 000 SEK för 2013 och 139 000 000 SEK för 2012. 2008-2011 inkluderar stöd från både Sida och UD.

Tabell 1. Stöd till minhantering 2024

Sektor	Strategi	Organisation	Belopp
Bilateralt stöd			
Minhantering/ kunskaps-spridande/ minskador	Ukraina	Danish Refugee Council (DRC)	3 000 000 SEK
Minhantering/kunskaps-spridande	Ukraina	Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB)	3 455 408 SEK
Minhantering/kunskaps-spridande	Ukraina	Partnership Fund for A Resilient Ukraine (PFRU)	6 780 000 SEK
Minhantering/kunskaps-spridande	Irak	United Nations Mine Action Service (UNMAS)	10 000 000 SEK
Minhantering/kunskaps-spridning	Colombia	UN Multi Partner Trust Fund (MDPF) for Post Conflict Colombia	1 724 433 SEK
Minhantering/kunskaps-spridning	Myanmar	Partner Organisation	758 800 SEK
Totalt bilateralt			25 718 641 SEK
Globalt eller humanitärt stöd			
Minhantering/kunskaps-spridande	Hållbar Fred	Geneva International Center for Humanitarian Demining (GICHD)	6 000 000 SEK
Minhantering/ kunskaps-spridande	Hållbar Fred	Geneva Call	264 000 SEK
Minhantering/ kunskaps-spridande/ minskador	HUM	International Committee for Red Crescent (ICRC), Weapon Contamination Unit	8 262 278 SEK
Minhantering/sekundering av experter	HUM (Etiopien)	Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap/United Nations Office for Project Services (MSB/UNOPS)	1 546 380 SEK
Minhantering/ kunskaps-spridande/ minskador	Demokrati/ MR	United Nations Children's Fund (UNICEF), skydd av barn	Icke-öronmärkt
Totalt globalt			16 072 658 SEK
Totalt			41 791 299 SEK

5.3 Exempel på insatser inom minhantering

Ukraina är det land som 2024 har fått mest stöd från Sida vad gäller minhantering. Sida har stöttat minröjning i Ukraina sedan 2018, men med den nya strategin för Ukraina (2023-2027) har större och flera nya insatser kunnat inledas.

Det största stödet ges till DRC:s minhanteringsprogram i Ukraina, för åren 2023-2027 med en total budget på 145,8 miljoner kronor. Insatsen syftar till att minska de humanitära konsekvenserna av minor och andra explosiva lämningar samt att bidra till återhämtning och uppbyggnad av Ukraina. DRC:s verksamhet innefattar kartläggning om förekomsten av minor och andra explosiva lämningar (så kallad non-technical survey), minröjning, riskutbildningar (EORE), stöd till minoffer samt stöd till nationella myndigheter med utrustning och utbildning till nationella myndigheter. Under perioden september 2023 till oktober 2024 har 58 466 m² kontaminerad mark röjts (i Ivankivska Hromada, Kyivska Oblast), 151 kartläggningsrapporter för områden med minor färdigställt och 20 141 personer har förbättrat sina kunskaper om risker med explosiv ammunition samt säkra

beteenden via direkta EORE-sessioner. Vidare har 25 metalledetektorer, 5 fordon och kontorsutrustning tillhandahållits till Mine Action Center i Ukraina, där även 10 anställda utbildades i icke-tekniska undersökningstekniker. 34 personer som överlevt incidenter med explosiva lämningar har fått riktat individuellt stöd.

Utöver detta har ett nytt stöd inletts till MSB för åren 2024-2027, med en totalbudget på 190 miljoner kronor, varav hälften går till minröjning i Ukraina. Syftet är att stödja ökad ukrainsk motståndskraft och förmåga att effektivt minska och hantera konsekvenserna av olyckor, nödsituationer och annan påverkan till följd av kriget. MSB kommer att ge stöd till relevanta ukrainska myndigheter, inklusive med utrustning och utbildning. Utfallet för 2024 gällande minhantering är på 3,4 miljoner kronor, och berör en etableringsfas då insatsen påbörjades först i augusti.

Även inom en stor givargemensam fond, Partnership Fund for A Resilient Ukraine (PFRU) där Sidas finansiering är 17,1 procent, går en mindre del till minhantering. PFRU stödjer EORE och humanitär minröjning. EORE fokuserar på utbildning av den ukrainska befolkningen av riskerna med oexploderad ammunition (UXO), medan humanitär minröjning fokuserat på identifiering, undersökning och röjning av kontaminerade områden. Stödet har framför allt fokuserat på att stödja Ukrainas räddningstjänst.

I Irak har UNMAS fått stöd sedan 2018 för att hjälpa den irakiska regeringen i deras arbete med att skydda civila från hotet av explosiva lämningar och möjliggöra humanitära, socioekonomiska och återuppbyggnadsinsatser. Under 2024 betalades 10 miljoner kronor till UNMAS för detta arbetet, vilket inkluderade minröjningsinsatser av 1,44 km² i jordbruksland, infrastruktur och bostadsområden i Sinjar och Mosul. Utöver detta genomfördes EORE sessioner till 16 112 deltagare i skolor och byar nära platser för minröjning, för att öka medvetandet och främja ett säkert beteende inom utsatta grupper. UNMAS har även fortsatt arbetet med att kapacitetsstärka nationella myndigheter, där 17 utbildningskurser genomfördes under året till 218 poliser vid Inrikesministeriet. De har även verkat för att öka samarbetet mellan nationella myndigheterna i Irak och den Kurdistan regionen, liksom fortsatt att lyfta fram kvinnors roll i minhanteringsarbetet genom olika aktiviteter, samt stödja och utveckla kapaciteten hos nationella minröjningsorganisationer.

I Colombia ger Sida stöd till en 'Multi-donor Peace Fund' där det tilldelades 1,785 miljoner USD under 2024 till två av fondens minröjningsprojekt. Sveriges andel var 9 procent av fonden, vilket motsvarar 1,7 miljoner kronor av dessa insatser. Ett av projekten fokuserade på röjning av förorening från explosiva anordningar i olika områden, där man røjde 64 334 m² (varav 24 187 m² har röjts i det aktuella projektet), neutraliserade 1 antipersonella minor (MAP), 2 övergivna

ammunition (MUNAB) och 20 oexploderad ammunition (MUSE). 442 personer har deltagit i dagar för att öka medvetenheten om minrisker. I ett annat projekt fick UNICEF 235 000 USD för att arbeta med förstärkning av kvalitetsledningssystemet i ERM till stöd för kontoret för kommissionären för fred (OCCP), där 42 organisationer för utbildning i minriskhantering (MRE) genomgår ackrediteringsprocessen.

Myanmar är ett av de värst drabbade länderna vad gäller kontaminering av minor. Sida har därför fokuserat på att stärka samhällens motståndskraft, genom att stödja olika utbildningar för att öka medvetenhet och minska risker. Under 2024, har 59 EORE sessioner genomförts med 3 023 deltagare, samt 123 CPP (Conflict Preparedness and Protection) sessioner med 7 128 deltagare.

Inom det humanitära biståndet, har Sida under 2024 gett stöd till MSB/UNOPS samt ICRC's 'Weapon Contamination Programme'. Genom MSB, finansieras en 'Information Management Officer' till UNOPS i Etiopien för att stödja en kvalitativ informationshantering inom ramen för minhanteringsverksamheten. Genom stödet till ICRC görs aktiviteter i 17 länder (8 med direkt Sida stöd) för att förebygga och adressera konsekvenserna av landminor och explosiva kvarlämningar från krig.

Inom det globala biståndet för hållbar fred, är det framför allt Geneva International Centre for Humanitarian demining (GICHD) och Geneva Call som får stöd för sina aktiviteter. GICHD bygger nationella myndigheters kapaciteter och stödjer många länder i implementeringen av APMBC, CCM och CCW¹³, genom att sprida 'best practices' och evidens från fältet till forum där besluten fattas. De ger även stöd till forskning och kunskapsspridning, bland annat genom EORE i Somalia, Ukraina, Libyen och Gaza. GICHD utgör sekretariatet för den internationella minhanteringsstandarden och samarbetar med nationella myndigheter och lokala partners för att ta fram nationella handlingsplaner utifrån lokala behov och prioriteringar. GICHD spelar även en viktig roll för informationshantering inom sektorn då de stödjer många länders databaser med minrelaterad information. Detta görs genom verktyget the Information Management System for Mine Action (IMSMA). Geneva Call bedriver påverkansarbete med icke-statliga väpnade aktörer som uppmuntras att skriva under och implementera 'Deeds of Commitment', där de bland annat åtar sig att förbjuda användandet av minor.

Sida ger globalt icke-öronmärkt tematiskt stöd till UNICEF:s arbete under 2022–2025 om 320 mkr inom målområde 3 "alla barn, inklusive ungdomar, skyddas från våld, utnyttjande, övergrepp, försummelse och skadliga sedvänjor", i enlighet

¹³ Anti-Personell Mine Ban Convention, Convention on Cluster Munitions, Convention on Certain Conventional Weapons

med UNICEF:s strategiska plan 2022–2025. Delar av detta arbete relaterar även till minhantering och förebyggande av väpnat våld.

6. Små och lätta vapen samt vapenhandelsfördraget (ATT)

Varje timme dör 24 människor runtom i världen till följd av våld orsakat av små och lätta vapen.¹⁴ Tillgång till vapen är en gemensam nämnare för väpnat våld och konflikt, terrorism och organiserad brottslighet. Konsekvenserna av det okontrollerade och olagliga vapenflödet är förödande, där det väpnade våldet skapar otrygghet, och utöver sociala kostnader är de ekonomiska kostnaderna markanta. Våld och konflikter vållade kostnader för världen på totalt 16,5 miljarder USD år 2021, vilket motsvarar drygt 10 procent av världens ekonomiska aktivitet.¹⁵ Utav ungefär en miljard vapen som cirkulerar globalt beräknades 857 millioner (85 procent) hamna i civila händer 2017.¹⁶

För att uppmärksamma detta betonade FN:s New Agenda for Peace (2023) att små och lätta vapen är den ledande orsaken till våldsamt död globalt, både i konflikt och icke-konflikt miljöer. Dess spridning påverkar rättsstaten negativt, hindrar konfliktförebyggande och fredsbyggande initiativ, möjliggör kriminell verksamhet, inklusive terrorism, leder till brott mot mänskliga rättigheter och genus-baserat våld samt driver på migration och hämmar utveckling.¹⁷

2024 är ett av de värsta åren i historien för barn som bor i konfliktområden. Kvinnor och barn är framförallt utsatta då exempelvis små och lätta vapen bidrar till alla av de sex grova kränkningarna mot barn i väpnad konflikt: rekrytering och användande av barn i väpnade konflikter; död, lemlästning och våldtäkter/sexuellt våld; kidnappningar; attacker mot skolor och sjukhus; samt möjligheter till att få humanitärt stöd. FN:s rapportering av barn i väpnad konflikt uppger att 11 649 barn dödades under 2023 vilket utgör en 35 procent ökning jämfört med tidigare året.¹⁸

År 2024 är det 10 år sedan det internationella vapenhandelsfördraget (ATT) trädde ikraft. Fördraget som reglerar internationell handel och förebygger illegal spridning av vapen har ratificerats av 116 stater och signerats av ytterligare 26 länder (men ej ratificerats än). Även om antagandet av ATT var en stor normativ framgång, är det fortsatt utmanande med bland annat öppenheten och att få in

¹⁴ '2022 update of the Small Arms Survey's Global Violent Deaths (GVD) database', Small Arms Survey's hemsida, 7 juli 2022

¹⁵ 'Handlingskraftigt agerande krävs för att motverka det olagliga internationella vapenflödet', Föreningen för Utvecklingsfrågor hemsida, 14 december 2022

¹⁶ Briefing paper, 'BROKEN AMBITIONS The Global Struggle to Halve Violent Deaths by 2030', Small Arms Survey, Nov 2024

¹⁷ UN - Our Common Agenda Policy brief 9: A New Agenda for Peace

¹⁸ 'Not the new normal' – 2024 'one of the worst years in UNICEF's history' for Children in conflict, UNICEF:s hemsida, 28 december 2024

rapportering från länderna. Enbart 49 länder inkom med rapporter innan tidsfristen för 2024, vilket utgör 44 procent av fördragsländerna. Detta är dock en förbättring jämfört med förra årets historiskt lägsta nivå på 32 procent.¹⁹

6.1 Övergripande strategisk styrning

I *Strategin för hållbar fred 2017-2022* (förlängd i omgångar fram till 31 mars 2024), fanns ett specifikt strategimål om små och lätta vapen och implementeringen av vapenhandelsavtalet.²⁰ Även i *Strategin för fred, säkerhet och stabilisering 2024-2028*, som antogs av regeringen i maj 2024, omnämns insatser för minskad spridning av små och lätta vapen för att verka konfliktförebyggande och för stabilisering i bräckliga och konfliktdrabbade områden, samt för stärkta förutsättningar för återvändande.²¹ Anslagen för dessa globala fredsstrategier har dock minskat kraftigt senaste åren.

I strategin för *Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina 2023–2027*, omnämns små och lätta vapen inom ramen för säkerhet och stabilisering.²² Även i *strategin för reformsamarbetet med Västra Balkan 2021-2027* omnämns 'Möjligheterna att stödja arbetet för minskad tillgång till vapen i samhället'.²³ Däremot omnämns inte längre 'minskad olovlig spridning av små och lätta vapen eller tillgång till vapen' i den reviderade *regionala strategin för Mellanöstern och Nordafrika (2024-2027)*. Under 2024 avslutades biståndet till Sydsudan, och relaterad insats i Kenya avslutades 2023.

Även ett par insatser (PGA, UNICEF) finansieras genom *Strategin för Sveriges globala utvecklingssamarbete för arbetet med de mänskliga fri-och rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer (2024-2028)*. De partner som finansierats ur de globala strategierna för hållbar fred och för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer verkar i ett flertal kontexter med nationella processer för att efterleva konventioner och fördrag. Samtidigt har de genom sin breda geografiska spridning möjlighet att dra på lärdomar och applicera dessa i nya kontexter.

6.2 Utfall 2024 och jämförelse med tidigare år

Även biståndet från Sida för kontroll och reglering av små och lätta vapen (SALW) samt implementeringen av vapenhandelsavtalet (ATT), minskade kraftigt jämfört med tidigare år. För 2024 uppgick det samlande biståndet från

¹⁹ The 2024 Report, ATT Monitor

²⁰ Strategi Hållbar Fred 2017-2022, sid 1, regeringsbeslut UD2017/13669/KH

²¹ Strategi för fred, säkerhet och stabilisering 2024-2028, sid 2, regeringsbeslut UD2024/07651

²² Strategi för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina 2023-2027, sid 11, 17 juli 2023

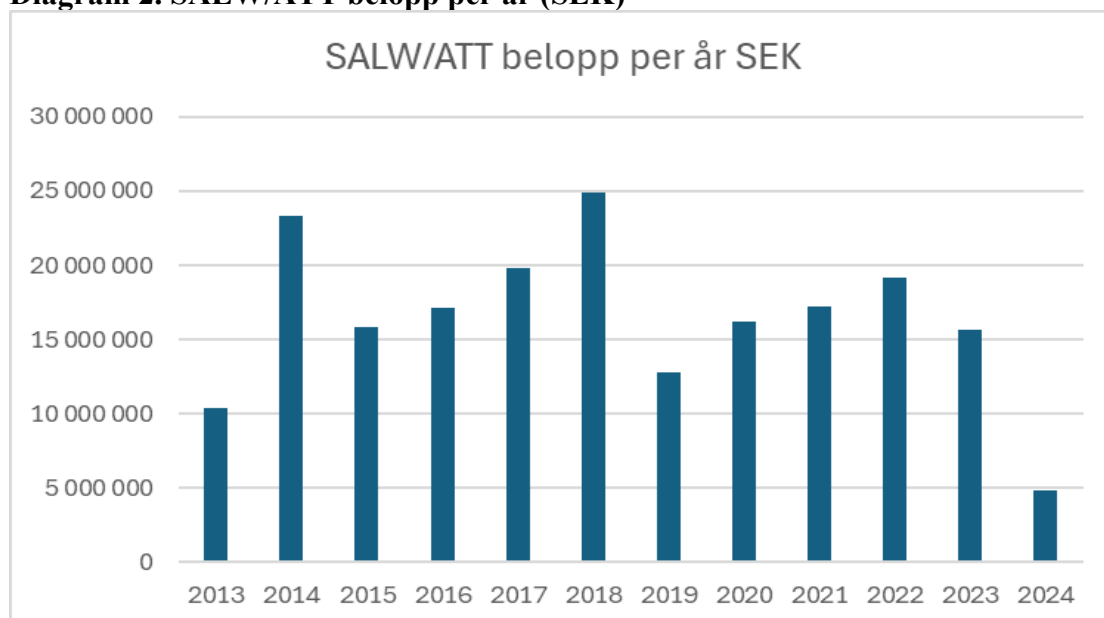
²³ Strategi för Sveriges reformsamarbete med västra Balkan och Turkiet 2021-2027, UD2021/14497

Sida inom dessa områden till 4,8 miljoner kronor, jämfört med 15,6 miljoner kronor kr för 2023. Det är den lägsta finansieringen från Sida av dessa områden under de senaste 11 åren, och betydligt under den genomsnittliga nivån sedan 2013 på 16,4 miljoner kronor.

Huvudförklaringen bakom det kraftigt minskade biståndet inom dessa områden är minskade anslag till *Strategin för hållbar fred*, där stödet till DRC/MAG har avslutats, samt de avslutade stöden till UNDP i respektive landstrategier för Kenya (2023) och Sydsudan (där hela strategin har avslutats och aktiviteter pågick till i mars 2024). Även stöden till WILPF och Saferworld har fått neddraget stöd, i takt med minskade anslag till Strategin för hållbar fred. Stödet till PGA, från strategin för demokrati/MR ökade dock något under 2024. Ett nytt stort program 'National Demobilization and Reintegration Programme (NRDP)' inleddes i Etiopien i slutet av 2024, där SALW och avrustning är en del av processen, men det hanteras och bekostas av regeringen och är inte en del av programmet som givarna finansierar. Inom Strategin för Ukraina påbörjades ett nytt stöd rörande SALW i Ukraina i samarbete med polismyndigheten.

Sidas totala finansiering sedan 2013 uppgår till 197,2 miljoner kronor. Av det totala stödet för 2024, kom 96 procent från de globala strategierna, jämfört med 79 procent för 2023. Utvecklingen över tid redogörs i Diagram 2 nedan och en lista med aktuella insatser under 2024 i Tabell 2.

Diagram 2. SALW/ATT belopp per år (SEK)²⁴



²⁴ 2023 bidrog Sida med 15 649 531 SEK, 2022 med 19 135 000 SEK, 2021 med 17 250 000 SEK, 2020 med 16 225 000 SEK, 2019 med 12 805 997 SEK, 2018 med 24 855 213 SEK, 2017 med 19 811 350 SEK, 2016 med 17 126 050 SEK, 2015 med 15 849 500 SEK, 2014 med 23 350 000 SEK och 2013 med 10 370 000 SEK

Tabell 2. Stöd till insatser för hantering av små och lätta vapen (SALW), samt implementering av vapenhandelsfördraget (ATT) 2024

Sektor	Strategi	Organisation	Belopp
Bilateralt stöd			
SALW	Ukraina	Polismyndigheten	200 000 SEK
SALW	Sydsudan	UNDP	----
Totalt bilateralt			200 000 SEK
Insatser under globala strategier			
SALW/ATT	Hållbar fred	Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)	2 238 497 SEK
SALW/ATT	Hållbar fred	Saferworld	2 025 645 SEK
SALW/ATT	Demokrati/MR	Parliamentarians for Global Action (PGA)	332 822 SEK
SALW	Demokrati/MR	Unicef, skydd av barn	Icke-öronmärkt
Totalt globalt			4 596 964 SEK
Totalt			4 796 964 SEK

6.3 Exempel på insatser inom SALW samt vapenhandelsfördraget

På den globala nivån stödjer Sida flera aktörer som bedriver policy-, analys- och påverkansarbete för att minska den illegala spridningen av SALW och försäkra sig om att länder följer vapenhandelsfördraget (ATT). Dessa partners inkluderar framför allt Women's League for Peace and Freedom (WILPF), Saferworld och Parliamentarians for Global Action (PGA).

Under 2024 fortsatte WILPF sitt påverkansarbete för policies som prioriterar mänskliga rättigheter, gender rättvisa och nedrusning i beväpnade områden. Detta har gjorts genom en lång rad av studier, workshops, uttalanden och kampanjer inom ramen för olika internationella konventioner, avtal, program och kommittéer, inklusive SALW och ATT. Fokus har även legat på olika mänskliga rättighetsorgan och relaterade kommittéer, för att uppmärksamma de förödande konsekvenserna av den illegala vapenhandeln för mänskliga rättigheter.

Saferworld har varit en av huvudorganisationerna som arbetat för att få fram ett internationellt avtal kring vapenhandel. I 20 års tid fokuserade Saferworld på opinionsbildning och engagerade regeringar och det civila samhället runt om i världen i sitt arbete vilket bidragit till antagandet av vapenhandelsfördraget som nu följs upp med påverkansarbete för att säkerställa implementering. Under 2024 har arbetet inkluderat vapens påverkan på jämställdhets- och miljöfrågor, samt även kring nya teknologier. Lärdomar och erfarenheter har lyfts efter 10 år sedan ATT antogs 2014. En stor del av påverkansarbetet riktades mot EU och UK, bland annat kring Israel och kriget i Gaza.

PGA är en global medlemsorganisation och ett internationellt nätverk av lagstiftare med cirka 1300 medlemmar från omkring 140 parlament världen över. Under 2024 ratificerade både Malawi och Colombia vapenhandelsavtalet ATT, efter stark påverkan och inflytande från ledande parlamentarier i respektive länderna. Med anledning av 10 år efter att ATT trädde ikraft, uppmärksammades i december 2024 även alla de resultat och den effekt som parlamentarier i olika länder har haft för ATT:s växande genomslagskraft.

Sida stödjer sedan 2017 UNDP:s Peace-building and Community Cohesion project i Sydsudan. Genom myndigheten för samhällssäkerhet och kontroll av handeldvapen/Bureau of Community Security and Small Arms Control (BSSAC) gavs t.ex. stöd till South Sudan Voluntary Civilian Disarmament Strategy, inklusive ett pilotprojekt för frivillig avväpning av civila där bl.a. 200 beväpnade ungdomar som lämnat in 400 vapen i staterna Lakes och Western Bhar El Gazal. Ungdomarna erbjöds alternativa försörjningsmöjligheter i form av yrkesutbildning för att öka social sammanhållning och bidra till fredsbyggande. Ungdomarna slutförde avväpnings- och återintegreringsprocessen den 28 februari 2024, och pilotprojektet ledde till en drastisk (20 procent) minskning av väpnat våld i Lakes State. I Western Bhar El Gazal genomförde DDR kommissionen med bl.a. Sidas finansiering ett liknande pilotprojekt – ”Community Violence Reduction”- för 1 100 ex-kombattanter inklusive beväpnade ungdomar, där yrkesutbildning och ekonomiska bidrag för att stötta återintegrering och avståndstagande från väpnat våld bidrog till ökad fred och stabilitet i delstaten. I maj 2024 genomfördes också en 10 dagars utbildning för 50 poliser avseende hantering och lagring av vapen och ammunition inom ramen för IATA (International Ammunitions Technical Guidelines).

Ett nytt stöd från och med 2024 går till polismyndigheten i Sverige. Detta är en förberedande insats som bland annat tittar på hur svenska polisen kan stödja Ukraina rörande SALW. Total budget är 2 miljoner kronor, men den är kodad 10 procent på Säkerhet och stabilisering, vilket motsvarar 200 000 kronor under SALW delen av denna rapport.

7. Slutsatser

År 2024 utgör ett skarpt trendsifte för Sidas stöd till minhantering, insatser för bekämpning av illegal handel av SALW, samt implementering av ATT. Biståndet minskade kraftigt till dessa områden jämfört med förra året, ligger långt under genomsnittet, och är de lägsta uppmätta nivåerna sedan de började mätas 2008 respektive 2013.

Stöd från Sverige genom Sida har minskat framför allt genom lägre anslag för den globala strategin för fred, säkerhet och stabilisering. För de flesta regionala- och bilateral strategier i relevanta kontexter, nämns inte dessa områden som specifika

mål, vilket begränsar insatserna reigonalt och bilateralt. Biståndet till Sydsudan har avslutat, och biståndet till Irak är på väg att fasas ut. I strategin för Ukraina finns däremot en tydlig målsättning att stödja minhantering och bekämpningen av små och lätta vapen, och här lär stödet öka de kommande åren.

Inom konfliktkontexter är minor och explosiva kvarlämningar ett avgörande utvecklingshinder och begränsar möjligheter för återuppbyggnad av livsnödvändiga samhällsfunktioner och infrastruktur, samt får stora humanitära konsekvenser. Det finns många exempel på resultat från Sidas bistånd inom dessa områden, men Sverige kommer nu att för 2024 rapportera in relativt sett låga nivåer, jämfört med tidigare år, för biståndet till de berörda internationella konventionerna.

8. Bilaga – Beskrivning av insatser

Danska flyktingrådet (DRC) minhanteringsprogram i Ukraina²⁵

Insatsen implementeras av DRC under perioden 1 september 2023 till 31 december 2026. Insatsen bygger vidare på tidigare Sida-stöd till DRC:s minhanteringsverksamhet i Ukraina sedan 2018 och som då finansierades av *Strategin för hållbar fred*. Insatsen syftar till att minska de humanitära konsekvenserna av minor och andra explosiva lämningar samt att bidra till återhämtning och uppbyggnad av Ukraina. Total budget för insatsen är 145,8 miljoner kronor.

DRC:s verksamhet innefattar kartläggning om förekomsten av minor och andra explosiva lämningar (så kallad non-technical survey), minröjning, riskutbildningar (EORE), stöd till minoffer samt stöd till nationella myndigheter med utrustning och utbildning till nationella myndigheter.

Under perioden september 2023 till oktober 2024 har 58 466 kvadratmeter kontaminerad mark röjts (i Ivankivska Hromada, Kyivska Oblast), 151 kartläggningsrapporter för områden med minor färdigställt och 20 141 personer har förbättrat sina kunskaper om risker med explosiv ammunition samt säkra beteenden via direkta EORE-sessioner. Vidare har 25 metalldetektorer, 5 fordon och kontorsutrustning tillhandahållits till Mine Action Center i Ukraina, där även 10 anställda utbildades i icke-tekniska undersökningstekniker. 34 personer som överlevt incidenter med explosiva lämningar har fått riktat individuellt stöd.²⁶

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) Ukrainaprogram²⁷

MSB kommer i det Sida-finansierade projektet i Ukraina att stödja ökad ukrainsk motståndskraft och förmåga att effektivt minska och hantera konsekvenserna av olyckor, nödsituationer och annan påverkan till följd av kriget.

Programmet implementeras under 2024 – 2027 och innehåller 2 komponenter: 1) Räddningstjänst och civilskydd och 2) Minhantering. I båda komponenterna kommer MSB att ge stöd till relevanta ukrainska myndigheter, inklusive med utrustning och utbildning. Total budget är på 190 mkr varav hälften går till minhantering. Utfallet för 2024 är på 3 455 408 miljoner kronor för komponent 2 om minhantering, och berör endast en etableringsfas då insatsen påbörjades först i augusti.

²⁵ Ärendet i DOX för DRC är 23/000983 Minhantering i Ukraina 2023-2026: Danish Refugee Council, insatsnummer 16701

²⁶ Danish Refugee Council Integrated Humanitarian Mine Action to support early recovery in Ukraine 2023-2026, Annual Workplan 2025, s. 4-6. Dok.nr 23/000983-32

²⁷ Ärende i DOX, 25/000538-2

Polismyndighetens stöd till Ukraina²⁸

Projektförberedande insats med Polismyndigheten. Detta är en förberedande insats som bland annat tittar på hur svenska polisen kan stödja Ukraina rörande SALW. Total budget är 2 miljoner kronor, och den är kodad 10 procent på Säkerhet och stabilisering, med andra ord 200 000 kronor under SALW delen av denna rapport.

Partnership Fund for A Resilient Ukraine (PFRU)²⁹

Detta är en stor givargemensam fond, Partnership Fund for A Resilient Ukraine, PFRU, där Sidas finansiering är 17,1 procent, och en mindre del går till minhantering. PFRU stödjer EORE och humanitär minröjning. EORE fokuserar på utbildning av den ukrainska befolkningen av riskerna med oexploderad ammunition (UXO), medan humanitär minröjning fokuserat på identifiering, undersökning och röjning av kontaminerade områden. Stödet har framför allt fokuserat på att stödja Ukrainas räddningstjänst 'State Emergency Service of Ukraine'.

UNMAS Iraq³⁰

I Irak har UNMAS fått stöd för att hjälpa den irakiska regeringen i deras arbete med att skydda civila från hotet av explosiva lämningar och möjliggöra humanitära, socioekonomiska och återuppbyggnadsinsatser. Under perioden 2018-2023 har Sida gett stöd till UNMAS verksamhet i Irak med 135 miljoner kronor. Under 2024 betalades 10 miljoner kronor till UNMAS för detta arbete, vilket inkluderade minröjningsinsatser av 1,44 km² i jordbruksland, infrastruktur och bostadsområden ibland annat Sinjar Tal Kaif och Mosul. Utöver detta genomfördes EORE sessioner till 16 112 deltagare (5 198 flickor, 4 319 kvinnor, 4 846 pojkar, 1 749 män) i skolor och byar nära platser för minröjning, för att öka medvetandet och främja ett säkert beteende inom utsatta grupper. UNMAS har även fortsatt arbetet med att kapacitetsstärka nationella myndigheter, där bland annat 17 utbildningskurser genomfördes under året till 218 poliser (inklusive 31 kvinnor) vid Inrikesministeriet. De har även verkat för att öka samarbetet mellan nationella myndigheterna i Irak och den Kurdistan regionen, där ett speciellt MoU slöts mellan dem under 2024 för att förstärka koordineringen av olika minhanteringsinsatser, samt för att facilitera diskussionerna om integrerade minhanteringsstandards och harmonisera ledningssystemen för kvalitetssäkring. UNMAS fortsatte att lyfta fram kvinnors roll i minhanteringsarbetet genom olika aktiviteter, där genderarbetet var en fortsatt prioritet med 40 procent kvinnor i de operationella teamen. De fortsatte även att stödja och utveckla kapaciteten hos nationella minröjningsorganisationer.

²⁸ Ärendet i DOX 24/000849 Swedish Police – Police Reform in Ukraine 2024-2027, insatsnummer 17073 (för år 2024)

²⁹ Ärende i DOX, 25/000538-1

³⁰ Ärendet i DOX för UNMAS Iraq är 20/001472, UNMAS Demining phase 2 2021-2024. Insatsnummer 14271

Myanmar³¹

Sida har fortsatt med att stödja minhantering i Myanmar, då landet är ett av de värst drabbade vad gäller kontaminering av minor. Sida har fokuserat på att stärka samhällets motståndskraft, genom olika utbildningar, för att öka medvetenhet och minska risker. Under 2024, har 59 Explosive Ordnance Risk Education (EORE) sessioner genomförts med 3 023 deltagare (1 407 kvinnor, 595 män, 605 flickor, 415 pojkar), samt 123 Conflict Protection and Prevention (CPP) sessioner med 7 128 deltagare (3 954 kvinnor, 2 061 män, 685 flickor, 428 pojkar). Ansatsen inkluderar personlig träning för att bygga förtroende, utbildning för säkert beteende, första hjälpen träning, och utdelningen av nödpaket. Återkoppling från samhällena betonar de livräddande insatserna, där deltagare rapporterat om framgångsrika användande av utbildningen och ökat medvetenhet av explosiva hot, vilket har stärkt motståndskraften hos människor inom utsatta områden.

UNDP Sydsudan

Sida stödjer sedan 2017 UNDPs Peace-building and Community Cohesion project i Sydsudan.³² Genom myndigheten för samhällssäkerhet och kontroll av handeldvapen/Bureau of Community Security and Small Arms Control (BSSAC) gavs t.ex. stöd till South Sudan Voluntary Civilian Disarmament Strategy, inklusive ett pilotprojekt för frivillig avväpning av civila där bl.a. 200 beväpnade ungdomar (20 kvinnor) som lämnat in 400 vapen i staterna Lakes och Western Bhar El Gazal. Ungdomarna erbjöds alternativa försörjningsmöjligheter i form av yrkesutbildning för att öka social sammanhållning och bidra till fredsbyggande. Ungdomarna slutförde avväpnings- och återintegreringsprocessen den 28 februari 2024, och pilotprojektet ledde till en drastisk (20 procent) minskning av väpnat våld i Lakes State. I Western Bhar El Gazal genomförde DDR kommissionen med bl.a. Sidas finansiering ett liknande pilotprojekt – ”Community Violence Reduction”- för 1 100 ex-kombattanter (varav 322 kvinnor) inklusive beväpnade ungdomar, där yrkesutbildning och ekonomiska bidrag för att stötta återintegrering och avståndstagande från väpnat våld bidrog till ökad fred och stabilitet i delstaten.³³ I maj 2024 genomfördes också en 10 dagars utbildning för 50 poliser avseende hantering och lagring av vapen och ammunition inom ramen för IATA (International Ammunitions Technical Guidelines).³⁴

³¹ Ärende i DOX, 25/000538-5

³² Insatsnummer 11625 PACC 2017-2021, Insatsnummer 13340 PACC phase 2.

³³ UNDP, Briefing note on the status of Small Arms and Light Weapons in South Sudan, sid 2-3, e-mail från Natacha Kunama UNDP 20250206, arkiv nummer 21/000543-164.

UNDP South Sudan, Report on SIDA's funding toward development cooperation support disbursed for UNDP Peace and Community Cohesion Project spent on Small Arms and Light Weapons (SALW), Mine Action and ATT Implementation, Reporting period 202-2024, sid 1-2, e-mail från Natacha Kunama UNDP 20250206, arkiv nummer 21/000543-164.

³⁴ Ibid, sid 2.

MDPF Colombia

I Colombia ger Sida stöd till en 'Multi-donor Peace Fund' där det tilldelades 1 785 000 miljoner USD under 2024 till två av fondens minröjningsprojekt. Sveriges andel var 9 procent av fonden, vilket motsvarar 1 724 433 miljoner kronor av dessa insatser. Ett av projekten med stöd till Humanicemos DH fokuserade på röjning av förorening från explosiva anordningar i de områden som tilldelats av den nationella myndigheten i kommunerna La Montañita, Solita och Cartagena del Chairá (Caquetá) samt Frontino och Apartadó (Antioquia), parallellt med röjningen kommer utbildning i minrisk (MRE) att genomföras för förhindra framtida olyckor. I enlighet med de åtaganden som de fredsundertecknande parterna gjorde i och med undertecknandet av avtalet kommer deltagande av icke-sanktionerade parter att främjas i förberedelserna av TOAR (Works, Works and Actions for Reparation) AICMA, som HUMANICEMOS DH Corporation har arbetat med sedan 2017. 1,5 miljoner USD tilldelades Humanicemos DH, den första minröjningsorganisationen som består av fredssignatörer och som bildades efter undertecknandet av 2016 års avtal. Solita, Caquetá överlämnades till samhället och de lokala myndigheterna som en kommun fri från misstänkta minor. Manuellt röjde man 64 334 kvadratmeter (varav 24 187 m² har röjts i det aktuella projektet), neutraliserade 1 antipersonella minor (MAP), 2 övergivna ammunition (MUNAB) och 20 oexploderad ammunition (MUSE). 442 personer har deltagit i dagar för att öka medvetenheten om minrisker samt i territoriellt tillägnande baserat på begreppen fysisk och psyko-emotionell säkerhet. Tack vare aktiveringen av det aktuella projektet beviljade den nationella AICMA-myndigheten HUMANICEMOS DH zon 2 i kommunen Apartadó för att genomföra AICMA-åtgärder, utöver zon 3 som redan hade delegerats. 479 personer från samhällen med verksamhet har fått kunskap om genus och inkludering av HUMANICEMOS DH-personal. I strategin för samhällsutveckling ingår leverans av solpaneler till familjer på landsbygden som inte tillgång till elektricitet. Tillgången panelerna har förbättrat deltagarnas livskvalitet och gynnat den produktiva verksamhet som de bedriver på sin mark. Avbrytande av verksamheten i zonerna 2 och 3 i La Montañita, zon 1 i Cartagena del Chairá och landsbygdsområdet i kommunen Solita på grund av säkerhetsrisker.³⁵

I ett annat projekt fick UNICEF 235 000 USD för att arbeta med förstärkning av kvalitetsledningssystemet i ERM till stöd för kontoret för kommissionären för fred (OCCP) genom; genomförande och överföring av kvalitetsledningssystemet för ERM-åtgärder till den institutionella ramen, uppdatering av ackrediteringarna för nationella, internationella och samhällsbaserade organisationer som genomför MRE-åtgärder, kapacitetsuppbyggnad av mer än 300 MRE-facilitatorer som

³⁵ Humanicemos 3, uppföljningsrapport juli-sept 2024, FN:s givargemensamma fond för Fred. Dokument nummer Klaradia UM2016/10947/BOGO-114. Sidas insats nummer 55190038 UN MPTF Colombia.

kommer att få en certifiering av sin arbetskompetens. 42 organisationer för utbildning i minriskhantering (MRE) genomgår ackrediteringsprocessen: 18 organisationer är nationella aktörer, 17 är etniska-territoriella och gräsrotsorganisationer och 7 är internationella aktörer. 792 personer från 25 avdelningar registrerade sig för att få den certifiering av arbetskompetens inom utbildning om gruvrisker som SENA utfärdar i samarbete med OCCP. Denna process genomförs virtuellt med hjälp av ett teoretiskt och ett praktiskt prov. Av denna grupp av kandidater för certifiering är 51 procent kvinnor och 49 procent män. En offentlig budget måste tilldelas den nationella AICMA-myndigheten för att stärka den och göra det möjligt för den att genomföra ERM-ackrediteringar i framtiden.³⁶

MSB - Etiopien³⁷

Inom den humanitära finansieringsöverenskommelsen så finns en insats som rör minhanteringsområdet, en Information Management Officer till UNOPS i Etiopien. Utfallet för 2024 för denna insats är 1 546 380 miljoner kronor och insatsen handlar om att stödja en kvalitativ informationshantering inom ramen för minhanteringsverksamheten.

International Committee of the Red Cross (ICRC)³⁸

Genom humanitär finansiering till ICRC:s 'Weapon Contamination Programme', stödjer Sida ICRC:s aktiviteter att förebygga och adressera konsekvenserna av landminor och explosiva lämningar från krig (ERW). Detta inkluderar riskutbildningar för explosiva ämnen, riskreduktion genom undersökningar och röjning, stöd till överlevare och påverkansarbete för att främja och implementera IHL konventioner. Det inkluderar även ansträngningar att identifiera, bedöma och mildra de potentiella riskerna med kemiska-, biologiska-, radiologiska- och kärnvapen. Sådana aktiviteter har gjorts i 17 länder (varav 8 av dessa som har påverkats genom Sidas stöd). Det finansiella stödet från Sida beräknas av ICRC för 2024 till 8 262 278 miljoner kronor.

UNICEF Child Protection³⁹

UNICEF har ett globalt mandat att försvara barns rättigheter, tillgodose deras grundläggande behov och öka deras möjligheter att nå sin fulla potential. Sida ger globalt icke-öronmärkt tematiskt stöd till UNICEF:s arbete under 2022–2025 om 320 miljoner kronor (varav 80 miljoner kronor betalades ut 2023) inom målområde 3 ”alla barn, inklusive ungdomar, skyddas från våld, utnyttjande, övergrepp, försummelse och skadliga sedvänjor”, i enlighet med UNICEF:s

³⁶ Utbildning om risker med minor/Educación en el riesgo de minas, uppföljningsrapport juli-sept 2024, FN:s givargemensamma fond för Fred. Dokument nummer Klaradia UM2016/10947/BOGO-114. Sidas insats nummer 55190038 UN MPTF Colombia.

³⁷ Ärende i DOX, 25/000538-3

³⁸ Ärende i DOX, 25/000538-4

³⁹ Dox: 21/001425-17 UNICEF, Global Annual Results Report, Chapter 3 Child Protection.

strategiska plan 2022–2025. Delar av detta arbete relaterar till minhantering och förebyggande av väpnat våld, men exakt belopp kan inte uppskattas.

Parliamentarians for Global Action (PGA) ⁴⁰

PGA är ett internationellt nätverk av lagstiftare som verkar för att informera och mobilisera parlamentariker globalt för mänskliga rättigheter, rättsstatens principer, demokrati, mänsklig säkerhet, icke-diskriminering och jämställdhet. PGA är en global medlemsorganisation med cirka 1300 medlemmar från omkring 140 parlament världen över. Sida ger kärnstöd på 3 mkr per år till verksamheten som till huvuddelen bedrivs i form av kampanjer som inkluderar både SALW och ATT med betoning på att få länder att ratificera vapenhandelsfördraget och implementera UN Program of Action genom PGAs Campaign to Address the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons and to Promote the Universality and Implementation of the Arms Trade Treaty. Det är enbart tack vare kärnstöd genom Sida som denna verksamhet har kunnat fortsätta då andra givare ger projektstöd till andra tematiska områden. Under 2024 höll PGA medlemmar sekretariatet informerade om utvecklingen inom relevanta ATT/SALW påverkansarbete, som de har varit engagerade i tidigare år och som lett till konkreta resultat under 2024, där både Malawi och Colombia ratificerade ATT under året. Med anledning av att det var 10 år sedan ATT trädde ikraft, ägnade PGA:s 'International Peace and Security Program' flera veckor under november och december för att uppmärksamma det effektfulla arbete som parlamentariker som medlemmar i PGA har genomfört.

Geneva International Center for Humanitarian Demining (GICHD)⁴¹

Sida har get stöd till 'Geneva International Centre for Humanitarian Demining' (GICHD), sedan 2019, med årsbelopp varierande mellan 5-7 miljoner kronor. Under 2024 betalades 6 miljoner kronor ut till organisationens arbete, med viktiga finansiella anslag och projektresultat i flera regioner. GICHD stödde insatser för jämställdhet, mångfald och inkludering i minröjningsinsatser genom att ge råd till länder som Sydsudan, Ukraina, Jemen och Irak om policyer som främjar kvinnors deltagande och sociala inkludering i minröjningsinsatser. På global nivå påverkade GICHD multilateral diskussioner om konventionella vapen och bidrog med teknisk expertis till ramarna för hantering av handeldvapen och lätta vapen och ammunition. De spelade också en viktig roll för att främja internationell humanitär rätt genom att driva på fördrag om åtgärder mot minor, såsom konventionen om förbud mot antipersonella minor (APMBC). Dessutom arbetade GICHD med utbildning om explosiv ammunitionsrisk (EORE) i länder som Somalia, Ukraina och Libyen och hjälpte till att utveckla nationella policyer och utbildningsprogram. GICHD:s strategiska planeringsstöd riktades mot drabbade länder, med initiativ för informationshantering och regionala samarbetsprogram

⁴⁰ Dox: 22/000313-55 Annual request for information regarding SALW and ATT

⁴¹ Ärende: 18/001366, Dokumentnummer: 24/001693-19, Insatsnummer 12983

för att förbättra minhanteringens effektivitet. Sammantaget fokuserade GICHD:s insatser under 2024 på att stärka nationella kapaciteter, främja internationellt samarbete och säkerställa ett effektivt genomförande av politiken för humanitär nedrustning.

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)⁴²

Sida ger kärnstöd till WILPF sedan 2017 med 15,5 miljoner kronor årligen sedan 2022. Under 2024 betalades 11 miljoner kronor under den globala Strategin för hållbar fred, på grund av neddragning på anslaget för strategin, där ungefär 2,23 miljoner kronor kan tillräknas arbetet med SALW/ATT. WILPF var under 2024 engagerat i signifikativt påverkansarbete gällande SALW och ATT. Deras arbete omfattade områden kring nedrustning och mänskliga rättigheter, med fokus på gender perspektiv, öppenhet och staters ansvarsskyldigheter i vapenhandeln. WILPF deltog i viktiga FN-möten, inklusive 'UN Programme of Action on SALW' och 'ATT:s Tenth Conference of State Parties (CSP10)', där de bedrev påverkansarbete för starkare inkluderande av gender policies and ansvarsfylld vapenhandel. Inom mänskliga rättigheter, gjorde WILPF inlagor och uttalanden till FN:s råd för mänskliga rättigheter (HRC) och FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) angående vapen-relaterade brott mot mänskliga rättigheter, ibland annat Kamerun och Nigeria. De tryckte på transparensen inom vapenhandeln och höll stater ansvariga för vapenhandelsbrott, speciellt rörande Israel. Dessutom bidrog de till diskussioner kring bestämmelser för skjutvapen, genom länken mellan spridning av vapen till militariserade maskuliniteter och gender baserat våld. Bortom FN-processer, var WILPF och engagerade i opinionsbildning, inklusive ett seminarium och podcast om marknadsföring av skjutvapen och rollen av gender stereotyper i att förespråka en vapenkultur. Deras arbete kvarstår som avgörande i att brygga ansträngningar för nedrustning och mänskliga rättigheter för att förespråka fred och säkerhet.

Saferworld⁴³

Sida stödjer Saferworld med kärnstöd sedan 2021, med 30 miljoner kronor årligen inledningsvis, men som har minskat till 19,2 miljoner kronor för 2024 på grund av neddragningen på anslaget till Strategin för hållbar fred. Av dessa medel beräknar de att ungefär 2 miljoner kronor går till organisationens arbete kopplat till ATT och SALW. Under 2024 noterade avgörande utveckling inom vapenkontroll, med fokus på ATT och SALW, med en ökat global militarisering, fler väpnade konflikt och utmaningar med spridningen av vapen, samt med nya teknologier som AI-driven målstyrning och drönare som försvårar försök till ökad vapenkontroll. Saferworld var aktivt engagerade i internationellt påverkansarbete, genom att trycka på för ökad öppenhet, inkludering av gender, och efterlevnad av

⁴² Ärende i DOX är 21/001645. Insatsnummer 14549

⁴³ Saferworld core support 2021-2024, ärende nr: 20/001777-191, dokumentnummer: 20/001777-191. Insatsnummer 13897

internationell rätt. Organisationen förespråkade gender-sensitiva policies för vapenkontroll, bidra till feministiska säkerhetsramverk, och förespråka starkare implementering av ATT. De stöttade nationella processer kring ATT i Gambia, Malawi och Namibia, och arbetade med EU och UK policies, med betoning på ökad parlamentarisk kontroll över vapenexport. De bedrev även påverkansarbete mot vapenhandel med Israel, liksom arbete kring tvister om vapenhandel, samt nya hot från autonoma vapen. Internationellt spelade Saferworld en nyckelroll i olika ATT diskussioner, var värdar för expertgrupper och bidrog till rapporter. Organisationen länkade också vapenkontrollen med miljömässiga hänsyn, genom att betona effekterna av vapentillverkning och krigföring på klimat och ekosystem. Genom forskning, opinionsbildning och samarbeten fortsätter Saferworld att driva på för en ansvarsfull vapenhandelspolitik och starkare globala nedrustningsåtgärder.

Geneva Call⁴⁴

Sida ger kärnstöd till Geneva Call som verkar för ökad respekt för internationell humanitär rätt bland icke-statliga väpnade aktörer. Ett nytt avtal slöts under 2024 för de kommande 3 åren 2024-2026, efterföljande det tidigare avtalet för 2020-2024, där sammanlagt 6,4 miljoner kronor betalades ut till Geneva Call från Sida under 2024. Deras interventioner inom minhantering utgör ungefär 6 procent av deras totala budget för 2024.

I enlighet med organisationens etablerade tillvägagångssätt och modus operandi, är minhanteringsaktiviteter ofta en integrerad del av bredare initiativ inom internationell humanitär rätt. Detta inkluderar medvetandehöjande, kapacitetsstärkande och policy engagemang med väpnade grupper och de facto myndigheter, vid sidan av andra tematiska områden som genomförs av Geneva Call. Inom arbetet för minhantering arbetar Geneva Call med att förmå icke-statliga väpnade aktörer att skriva under och implementera s.k. Deeds of Commitment (DoC) om förbud mot användning av minor. Under IHL träningssessioner och medvetandehöjande initiativ, med deltagare från väpnade grupper och civila samhällsrepresentanter, adresseras även frågor om explosiva lämningar, speciellt i relation till dokumenterade incidenter. Inom dessa frågor har Burkina Faso, Myanmar, Thailand och Jemen växt fram som fokusländer med direkt engagemang för minhanteringsfrågor.

Under 2024, genomfördes i Burkina Faso bedömningar och diskussioner kring effekterna av improviserade sprängämnen (IED), samt deltog aktivt som en medlem av anti-minor arbetsgruppen och bidrog inom policy diskussioner och insatser för samordning. I Jemen genomfördes bedömning av ett minerat område, genom att samla kritisk data för kontaminering och humanitära effekter. Detta

⁴⁴ Ärende: 24/001490, Dokumentnummer: 24/001490-21. Insatsnummer 13842 samt 13902

med målet att adressera problem med hungersnöd, med ett speciellt engagemang och erkännande av landminor som ett direkt hinder för humanitär access, speciellt i tidigare militära frontlinjer, inklusive ett förstärkt samarbete med nationella minhanteringscenter. I Myanmar fortsatte Geneva Call att bevaka det underskrivna DoC med skydd för civila från landminor, samt deltog aktivt minhanterings arbetsgrupper och påverkansarbete i givarmöten för att lyfta fram de humanitära konsekvenserna av landminor. Även i Thailand fortsatte de att bevaka det underskrivna DoC för att försäkra efterlevnad och bedöma implementeringen.